

Lakialoite LA 24/2016 vp

Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.

Lakialoite laiksi työntekijöiden lähettämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle

Tämä lakialoite on rinnakkaisaloite hallituksen esitykselle HE 39/2016 vp.

YLEISPERUSTELUT

Eduskunnalle on 1.4.2016 jätetty hallituksen esitys laiksi lähetetyistä työntekijöistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 39/2016 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työntekijöiden lähettämisestä, jossa olisivat säännökset Suomeen lähetettyjen työntekijöiden vähimmäistyöehdoista, lähettävän yrityksen velvollisuuksista, tilaajan velvollisuuksista, työsuojeluviranomaisten yhteistyöstä ja toimivaltuuksista sekä taloudellisten hallinnollisten seuraamusten ja sakkojen valtioiden rajat ylittävstä täytäntöönpanosta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tähän liittyen muutoksia useaan muuhun lakiin.

Hallituksen esitys perustuu EU:n lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin 96/71/EY täytäntöönpanodirektiiviin 2014/67/EU, ja se merkitsee monilta osin parannusta lähetettyjä työntekijöitä nykyisin koskevaan sääntelyyn. Hallituksen esityksessä on kuitenkin joitain puutteita, jotka koskevat erityisesti kuljetusalaa sekä rakennusalalle direktiivissä asetettua erityissääntelyä. Näiltä osin hallituksen esitys ei sellaisenaan täytä direktiivin tarkoitusta turvata lähetettyjen työntekijöiden oikeudet kohdemaassa.

Suomi on perinteisesti ollut edelläkävijä lähetettyjä työntekijöitä koskevassa sääntelyssä. Suomessa on tähän asti käytetty täysimääräisesti EU-sääntelyn tarjoamat mahdollisuudet turvata kansallisella sääntelyllä lähetettyjen työntekijöiden asema sekä lainsäädännön ja työehtosopimusten asianmukainen noudattaminen myös lähetettyjä työntekijöitä koskien. Nyt hallituksen esitys kuitenkin paikoin pyrkii enemmänkin minimitasoon kuin hyödyntämään EU-sääntelyn Suomelle kansallisesti jättämää harkintavaltaa. Tältä osin lainsäätäjällä olisi mahdollisuus tehdä enemmän lähetettyjen työntekijöiden oikeuksien sekä toisaalta suomalaisen työn kilpailukyvyyn turvaamiseksi.

Lakialoite LA 24/2016 vp

Maantiekuljetusalaa koskevat muutostarpeet

Hallituksen esityksessä ehdotettu sääntely soveltuu huonosti maantieliikennealalle ja jättäisi sel-laisenaan voimaantullessaan sääntelyyn aukkoja, jotka vähentäisivät sen soveltamismahdolli-suuksia maantiekuljetusalan työssä.

Lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin soveltamisalaan kuuluu alihankintana ajettu ns. ka-botaasiliikenne, mikä on todettu mm. kuljetusalaa koskevien asetusten 1072/2009/EY ja 1073/2009/EY johdannoissa sekä komission asiakirjassa SEC(2006)439, 4.4.2006, joka liittyy lähetet-tyjen työntekijöiden direktiivin voimaannpanosta raportoimiseen. Lähetettyjä työntekijöitä koske-va EU-sääntely tulee muutenkin sovellettavaksi myös kuljetusalalla, jos kyseessä on työntekijän lähettäminen yritysryhmän sisäisenä siirtona tai vuokratyöntekijänä ja lähettämisen kriteerit muutoin täyttyvät.

Myös hallituksen esityksessä esitettyä lainsäädäntöä sovellettaisiin siis mainittuihin kuljetuksiin. Hallituksen esityksessä lähetettyjä työntekijöitä koskevaksi laiksi on kuitenkin lukuisia lähetetyn työntekijän työskentelyn kestoon liittyviä aikarajoja, jotka soveltuvat huonosti maantiekuljetus-alalle. Työn luonteesta johtuen hallituksen esityksessä ehdotetun lähetettyjä työntekijöitä koske- van lain 8, 10 ja 11 §:n mukainen 10 päivän aikaraja sekä myöskin 7 §:n mukainen 5 päivän ai- karaja jäisivät useimmiten täyttymättä. Näin maantiekuljetusalan työt käytännössä jäisivät suu- relta osalta ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Tätä ei voi pitää ehdotetun sääntelyn tarkoituksen kannalta perusteltuna, eikä se vastaa useimmissa muissa Euroopan maissa noudatettua käytäntöä.

Tämän vuoksi hallituksen esitykseen lähetettyjä työntekijöitä koskevaksi laiksi ehdotetaan tässä lisättäväksi rajauksia, joiden mukaan tiettyjä laissa säädettyjä aikarajoja ei sovelleta maantiekul- jetusalan työhön.

Tilaaajan vastuu lähetetyn työntekijän vähimmäispalkasta rakennusalalla

Lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin täytäntöönpanodirektiivissä on kiinnitetty erityistä huomiota rakennusalan työntekijöitten suojelemiseen. Direktiivin 12 artiklan 2 kohdan mukaan lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin liitteessä mainittujen rakennusalan toimintojen osalta jäsenvaltioiden on säädettävä toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että alihankintaketjuissa lähetetyt työntekijät voivat pitää lähettävää yritystä lähimpänä olevaa tilaajaa velvollisena vas- taamaan työnantajan ohella tai tämän sijasta työntekijän vähimmäispalkasta sekä eräistä työ- markkinaosapuolten yhteisiin rahastoihin ja instituutioihin liittyvistä maksuista. Direktiivillä siis pyritään turvataan lähetetyn rakennusalan työntekijän oikeutta saada lain ja työehtosopimusten edellyttämä vähimmäispalkkansa sekä asetetaan työntekomaassa toimivalle tilaajalle vastuu huo- lehtia, että lähetettyjen työntekijöiden oikeudet toteutuvat.

Lakialoite LA 24/2016 vp

Hallituksen esityksessä lähetettyjä työntekijöitä koskevaksi laiksi kuitenkin ehdotetaan, että rakennusalan töissä olisi tilaajan vastuun sijasta erityinen rakennuttajan tai pääurakoitsijan velvollisuus selvittää lähetettyjen työntekijöiden maksamattomia palkkoja. Kyseessä olisi toimenpidevelvollisuus, ei aineellinen vastuu työntekijän saatavista. Näiltä osin hallituksen esitys perustuu täytäntöönpanodirektiivin 12 artiklan 6 kohdan poikkeusmahdollisuuteen.

Täytäntöönpanodirektiivin 12 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaa artiklan 2 kohdassa säädettyjen toimenpiteiden sijasta käyttöön muita "unionin ja kansallisen lain ja/tai käytännön mukaisia muita asianmukaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä jotka välittömässä alihankintasuhteessa mahdollistavat toimeksiantajaan kohdistuvat tehokkaat ja oikeasuhteiset seuraamukset väärinkäytöksiin ja petoksiin puuttumiseksi tilanteissa, joissa työntekijöillä on vaikeuksia pitää kiinni oikeuksistaan".

Direktiivi siis sallii jäsenvaltioiden suoran tilaajavastuun sijasta ottaa käyttöön muita keinoja. Kuitenkin tilaajan vastuu voidaan korvata muilla kansallisessa lainsäädännössä säädettyillä toimenpiteillä vain, kun nämä toimenpiteet ovat direktiivin vaatimusten mukaan asianmukaisia ja mahdollistavat tilaajaan kohdistuvat tehokkaat ja oikeasuhteiset seuraamukset tilanteissa, joissa työntekijöillä on vaikeuksia pitää kiinni oikeuksistaan.

Direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuilla muilla aloilla tilaajan vastuusta säätäminen on jätetty kansallisen lainsäätäjän harkinnan varaan ja siis jäsenmaille vapaaehtoiseksi. Rakennusallalla taas jäsenmaille asetetaan velvollisuus säätää tilaajan vastuusta joko 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti tai 12 artiklan 6 kohdan mukaisten vaihtoehtoisten toimenpiteiden kautta. Kun jäsenmaille on asetettu sitova velvoite säätää asiasta, on tästä pääteltävä, että myös mahdollisten 12 artiklan 2 kohdan mukaisen tilaajan vastuun korvaavien muiden kansallisten toimenpiteiden tulee olla vastaavalla tavalla lähetetyn työntekijän oikeudet ja tilaajan vastuun toteuttavia.

Hallituksen esitys kuitenkin sivuuttaa direktiivin mukaisen tilaajan aineellisen vastuun ja korvaa sen tilaajan tietyillä hallinnollisilla velvollisuuksilla sekä rakennuttajaan ja pääurakoitsijaan kohdistuvalla selvitysvelvollisuudella. Hallituksen esityksen mukaan tilaajan vastuu toteutuisi rakennuttajan ja pääurakoitsijan kautta. Tosin jätetään auki, miten tämä toteutuisi, kun rakennuttajan ja pääurakoitsijan lakisääteinen velvollisuus maksamatta jätettyjen vähimmäispalkkojen selvittämiseen kohdistuisi lähettävään yritykseen, eli tilaajaan.

Voimassaolevassa tilaajavastuulaissa on asetettu tilaajalle sanktioituja hallinnollisia selvitysvelvollisuuksia, joiden voidaan katsoa osin paikkaavan nyt esitetyn lainsäädännön puutteita. Ne eivät kuitenkaan tuota sellaista vastuun tasoa, joka direktiivissä rakennusalan tilaajille pyritään asettamaan. Lisäksi valtiolle maksettavat hallinnolliset sanktiot eivät viime kädessä hyödytä lähetettyä työntekijää eivätkä täytä hänen oikeuksiaan turvattuun vähimmäispalkkaan direktiivissä tarkoitettulla tavalla.

Kun hallituksen esityksessä lakiin esitetään kirjattavaksi pelkkä selvittelyvelvollisuus ilman aineellista vastuuta ja tämä velvollisuus koskisi rakennuttajaa ja urakoitsijaa ja sen kohteena olisi lähettävä yritys, ei lain voida katsoa asettavan täytäntöönpanodirektiivin 12 artiklan 6 kohdan edellyttämällä tavalla "asianmukaisia täytäntöönpanotoimenpiteitä" jotka mahdollistavat "toimeksiantajaan kohdistuvat tehokkaat ja oikeasuhteiset seuraamukset".

Lakialoite LA 24/2016 vp

Tämän vuoksi hallituksen esitykseen laiksi lähetetyistä työntekijöistä esitetään lisäystä, jonka mukaan rakennusalan työssä tilaajalla on rinnakkainen vastuu lähetetyn työntekijän vähimmäispalkasta, jona pidettäisiin työnantajaa sitovan työehtosopimuksen ja lainsäädännön mukaan määräytyvää vastiketta sisältäen palkan lisäksi muut työntekijälle lain ja työehtosopimuksen mukaan kuuluvat lisät, korvaukset ja vastaavat rahamääräiset oikeudet, kuten sairasajan palkan.

Tilaajan vastuu realisoituisi, mikäli työntekijälle ei ole suoritettu lain ja työehtosopimuksen edellyttämää vähimmäispalkkaa kuukauden kuluessa siitä, kun se lain ja sopimusten mukaan erään-tyy suoritettavaksi. Tilaaja vapautuisi vastuusta, mikäli se osoittaisi asianmukaista huolellisuutta noudattaen varmistuneensa lähetettyyn työntekijään sovellettavista työehdoista sekä lähettävän yrityksen edellytyksistä suorittaa lain ja työehtosopimuksen edellyttämä vähimmäispalkka.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijöiden lähettämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

1 §

(Kuten HE)

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *lähetetyllä työntekijällä* työntekijää, joka työskentelee tavallisesti muussa valtiossa kuin Suomessa ja jonka toiseen valtioon sijoittautunut ja kyseisessä valtiossa merkittävää toimintaa harjoittava, työnantajana toimiva yritys työsuhteen kestäessä lähettää rajoitetuksi ajaksi tilapäiseen työhön Suomeen tarjotessaan valtioiden rajat ylittäviä palveluja alihankintana, yrityksen sisäisenä siirtona tai vuokratyönä;

Lakialoite LA 24/2016 vp

2) *alihankinnalla* työntekijän lähettämistä lähettävän yrityksen johdolla ja lukuun tehtävään työhön työnantajan ja Suomessa toimivan tilaajan välillä tehdyn sopimuksen nojalla;

3) *yriksen sisäisellä siirrolla* työntekijän lähettämistä työhön samaan yritysryhmään kuuluvaan toisessa valtiossa sijaitsevaan toimipaikkaan tai yritykseen;

4) *vuokratyöllä* työntekijän lähettämistä työhön toisen yrityksen käyttöön, kun työnantajana on tilapäistä työvoimaa välittävä tai työvoimaa vuokraava yritys (vuokratyöntekijä);

5) *lähettävällä yrityksellä* lähetetyn työntekijän työnantajana toimivaa yritystä;

6) *tilaajalla* yritystä tai muuta tahoa, joka ostaa lähettävältä yritykseltä palveluita;

7) *rakennusalan työllä* rakentamista, korjaamista, kunnostamista, rakenteiden muuttamista ja hajottamista, joihin luetaan myös kaivaminen, maanrakennus, valmisosien asentaminen ja purkaminen ja varustamis-, asennus-, muutos-, purkamis-, kunnossapito-, huolto-, maalaus-, puhdistus- ja parannustyöt;

8) *rakennuttajalla* henkilöä tai organisaatiota, joka ryhtyy rakennushankkeeseen, tai joka ohjaa tai valvoo rakennushanketta;

9) *pääurakoitsijalla* rakennuttajaan sopimussuhteessa olevaa urakoitsijaa, joka on nimetty pääurakoitsijaksi ja jolle kuuluvat työmaan johtovelvoitteet;

10) *maantiekuljetusalalla* ajoneuvoilla suoritettavaa kaikenlaisten tavaroiden ja aineiden sekä henkilöiden kuljettamista maanteitse.

2 luku

(Kuten HE)

3 luku

Lähettävän yrityksen velvollisuudet

7 §

Ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä

(1 mom. kuten HE)

Ilmoitusta työntekijöiden lähettämisestä ei edellytetä, jos yritys lähettää työntekijöitä Suomeen yrityksen sisäisellä siirrolla enintään viideksi työpäiväksi. Laskettaessa työntekijöiden lähettämisen kesto otetaan huomioon kyseinen lähettämisyksikkö sekä sen päättymistä edeltävän neljän kuukauden ajalta kaikki muut jaksot, jolloin saman yrityksen sisäisesti siirtämä työntekijä on tehnyt Suomessa työtä. Rakennusalan ja maantiekuljetusalan työssä ilmoitus on kuitenkin aina työn tekemisen edellytys.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Työn tekemisen edellytyksenä on 3 ja 4 momentissa tarkoitetun ilmoituksen toimittaminen rakennusalan työssä myös rakennuttajalle ja pääurakoitsijalle sekä maantiekuljetusalan työssä tilaajalle.

Lakialoite LA 24/2016 vp

8 §

Edustajan asettaminen

(1—3 mom. kuten HE)

Maantiekuljetusalan työhön ei sovelleta 2 momenttia

9 §

(Kuten HE)

10 §

Velvollisuus pitää saatavilla tietoja lähetetyistä työntekijöistä Suomessa

(1 mom. kuten HE)

Jos lähetetyn työntekijän lähetettynä olo kestää yli kymmenen työpäivää, lähettävän yrityksen tulee pitää saatavilla kirjallisesti Suomessa koko lähettämisen keston ajan lähetetyn työntekijän työskentelyä Suomessa koskeva työaikakirjanpito, palkkalaskelma ja rahoituslaitoksen antama tosite maksetuista palkoista. Maantiekuljetusalan työssä tiedot tulee kuitenkin pitää saatavilla ensimmäisestä työpäivästä lukien.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

11 §

Tietojen antaminen tilaajalle alihankinnassa ja vuokratyössä

(1—3 mom. kuten HE)

Maantiekuljetusalan työhön ei sovelleta 3 momenttia.

12 §

Tietojen antaminen henkilöstön edustajille

(1 mom. kuten HE)

Maantiekuljetusalan työssä velvollisuus 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamiselle alkaa ensimmäisestä työpäivästä lukien.

4 luku

Tilaajan velvollisuudet

13 ja 14 §

(Kuten HE)

Lakialoite LA 24/2016 vp

15 §

Rakennuttajan ja pääurakoitsijan vastuu rakennusalan työssä

Rakennusalan työssä tilaajalla on lähettävään yritykseen nähden rinnakkainen vastuu 5 §:ssä tarkoitetuista työntekijöiden vähimmäispalkoista. Mikäli lähettävä yritys ei suorita tarkoitettua vähimmäispalkkaa kuukauden kuluessa sen erääntymispäivästä on lähetetyllä työntekijällä oikeus kohdistaa tätä koskeva vaatimus tilaajaan.

Tilaaja vapautuu vastaamasta lähetetyn työntekijän palkkasaatavasta, mikäli se voi osoittaa asianmukaisella tavalla varmistuneensa lähetyn työntekijän palkkauksen asianmukaisuudesta sekä tilaajan maksukyvyistä.

Lähetetyllä työntekijällä on oikeus ilmoittaa vähimmäispalkan maksamatta jättämisestä myös työmaan rakennuttajalle tai pääurakoitsijalle. Ilmoituksen saatuaan rakennuttajan tai pääurakoitsijan on välittömästi pyydettävä lähettävältä yritykseltä sekä tilaajalta selvitys työntekijälle maksetusta palkasta ja siitä onko palkka 5 §:n mukainen.

Rakennuttajan tai pääurakoitsijan on toimitettava selvityspyyntö ja lähettävältä yritykseltä saatu selvitys työntekijälle. Selvityspyyntö ja selvitys on työntekijän pyynnöstä toimitettava työsuojeluviranomaiselle. Rakennuttajan tai pääurakoitsijan on säilytettävä selvityspyyntö ja selvitys kaksi vuotta työnteon päättymisestä.

5—8 luku

(Kuten HE)

Lakialoite LA 24/2016 vp

2.—8. lakiehdotus kuten HE

Helsingissä 29.4.2016

Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Antti Lindtman sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Maarit Feldt-Ranta sd
Tarja Filatov sd
Jukka Gustafsson sd
Maria Guzenina sd
Tuula Haatainen sd
Timo Harakka sd
Eero Heinäluoma sd
Susanna Huovinen sd
Lauri Ihalainen sd
Ilkka Kantola sd
Mika Kari sd
Anneli Kiljunen sd
Krista Kiuru sd
Suna Kymäläinen sd
Sanna Marin sd
Ilmari Nurminen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Sirpa Paatero sd
Nasima Razmyar sd
Antti Rinne sd
Joona Räsänen sd
Kristiina Salonen sd
Ville Skinnari sd
Satu Taavitsainen sd
Erkki Tuomioja sd
Tytti Tuppurainen sd
Pia Viitanen sd
Harry Wallin sd